

ULOGA JEZIČNOG PRIJENOSA U GLAGOLSKO-IMENIČKIM KOLOKACIJAMA NA PRIMJERU AUTENTIČNIH TEKSTOVA IZ PODRUČJA POMORSTVA¹

JASMINA JELČIĆ ČOLAKOVAC

Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet
Studentska 2
51 000 Rijeka
jasmina.jelcic@pfri.uniri.hr

UDK: 81'243(=163.42=111):
656.61
DOI: 10.15291/csi.5077
Izvorni znanstveni članak
Primljen: 14. 10. 2025.
Prihvaćen za tisak: 28. 1. 2026.

U ovome radu istražuje se uloga jezične kompetencije i prijenosa značenja iz prvog jezika (J1, hrvatski) u drugi jezik (J2, engleski) kod studenata pomorskoga engleskog jezika. Sudionici su u zadatku leksičke odluke ocjenjivali prihvatljivost glagolsko-imeničkih (GI) kolokacija u autentičnom kontekstu. Sam zadatak sastojao se od 18 GI kolokacija iz drugog jezika (J2) koje su prikazane u tri uvjeta: *daJ1* (prihvatljivo u J1), *daJ2* (prihvatljivo u J2) i *neJ1/J2* (neprihvatljivo u oba jezika). Za procjenu jezične kompetencije u J2 korišten je test *LexTALE* koji mjeri ukupno poznavanje vokabulara engleskog jezika. Rezultati pokazuju da su ispitanici češće ocjenjivali izraze koji postoje u prvom jeziku (J1) kao prihvatljive te da je prijenos značenja iz prvog jezika često korištena strategija u procesu učenja kolokacija. Međutim, Pearsonov test korelacije pokazao je slabu do umjerenu pozitivnu povezanost uspjeha na *LexTALE* testu i rezultata na zadatku leksičke odluke, što može značiti da uporaba prijenosa iz prvog jezika (J1) kao strategije učenja nije strogo vezana uz razinu jezične kompetencije u J2. Studenti s višom razinom poznavanja engleskog jezika imaju veću sposobnost primjene drugih strategija poput pogađanja značenja s pomoću konteksta, dok oni s nižom razinom češće koriste prijenos značenja iz J1 kao pomoćnu strategiju.

KLJUČNE RIJEČI:

glagolsko-imeničke kolokacije, jezični prijenos, pomorski engleski, poučavanje stranog jezika, prijenos značenja

Autori zadržavaju autorska prava nad svojim radom i pravo na objavljivanje bez ograničenja. Korisnici smiju besplatno i bez odgode čitati, preuzimati, kopirati, distribuirati, tiskati, pretraživati ili stavljati poveznice na materijal te ga mijenjati ili koristiti na druge zakonite načine, uz obavezno citiranje izvornika, sukladno CC BY 4.0 licenci.

¹ Ovaj je rad financiran u okviru projektne linije ZIP UNIRI Sveučilišta u Rijeci, za projekt UNIRI-ZIP-2103-18-22.

Nadalje, potvrđena je povezanost poznavanja drugog jezika (J2) i uspješnog prepoznavanja J2 GI kolokacija, što ima implikacije za unapređenje metodologije poučavanja vokabulara u području jezika struke. Ovo istraživanje doprinosi teorijskim saznanjima o jezičnom prijenosu te praktičnim spoznajama za unapređenje obrazovnih pristupa poučavanju vokabulara za specifična područja poput pomorstva, gdje je precizno i funkcionalno poznavanje stručnog vokabulara ključno za komunikaciju u profesionalnom okruženju.

1. Uvod

Višerječni izrazi dio su naših svakodnevnih interakcija u mnogo većoj mjeri nego što smo vjerojatno svjesni. U literaturi su zabilježeni nebrojeni pokušaji kategorizacije višerječnih izraza koji su nerijetko i metaforički (primjerice, pridjevsko-imeničke kolokacije *zlatno tele* u hrvatskom ili *white elephant* u engleskom jeziku). Podjele višerječnih izraza obično se temelje na stupnju fleksibilnosti izraza, pa tako Sag i sur. (2002) koriste kategorije leksikaliziranih (engl. *lexicalized*) i institucionaliziranih fraza (engl. *institutionalized phrases*). Leksikalizirane je fraze dalje moguće podijeliti na fiksne (engl. *fixed*), polufiksne (engl. *semi-fixed*) te sintaktički-fleksibilne (engl. *syntactically-flexible*) izraze (Sag i sur. 2022: 3). Prema navedenoj podjeli, glagolsko-imeničke (GI) kolokacije (npr. engl. *make a mistake* / hrv. ‘učiniti pogrešku’) pripadale bi skupini sintaktički fleksibilnih izraza, i to podskupini laganih glagola (engl. *light verbs*). U ovom radu usredotočit ćemo se upravo na spomenute kolokacije koje studentima stranih jezika predstavljaju velik izazov zbog svoje velike zastupljenosti, ali i leksičke produktivnosti. To nije iznenađujuće uzmemo li u obzir dvije glavne značajke kolokacija, a to su ograničena međupojavnost (engl. *restricted co-occurrence*) i relativna semantička transparentnost (engl. *relative semantic transparency*) koje Patekar (2022) spominje u kontekstu dvaju dominantnih pristupa u proučavanju kolokacija – frazeološkog pristupa i drugoga temeljenog na čestoci pojavljivanja. Ograničena međupojavnost i relativna semantička transparentnost čine kolokacije ponešto ograničenijima od slobodnih kombinacija, ali svejedno slobodnijima od drugih vrsta višerječnih izraza poput poslovice (Laufer i Waldman 2011) ili frazema (Jelčić 2014). Iako neki autori primjenjuju šire definicije kolokacija (primjerice, Nation (2001) u kolokacije ubraja i neke frazeme poput *kick the bucket*), većina ipak smatra da su kolokacije zasebna vrsta višerječnih izraza (npr. Nesselhauf 2003; Boers 2006; Laufer i Waldman 2011; Siyanova-Chanturia i Martinez 2014 i dr.). Primjerice, engleski izraz *black sheep* (hrv. ‘crna ovca’) može se tumačiti kao kolokacijska sveza pridjeva i imenice s obzirom na to da odgovara Bensonovoj (1990) definiciji koja se temelji isključivo na čestoci riječi te kolokaciju vidi kao „arbitrarnu rekurentnu kombinaciju riječi” (Dias i sur. 1999). Međutim, u udžbenicima stranih jezika gotovo se uvijek navodi kao primjer frazema (Selyem 2023; Jelčić Čolakovac 2024). Nadalje, osim što je teško razlučiti koji višerječni izraz pripada kojoj vrsti, njihov status u poučavanju stranih jezika također je dugo bio kamen spoticanja te je njihova zastupljenost u udžbenicima bila marginalizirana (Wray 1999). S vremenom se to stajalište ipak promijenilo nakon što su brojna istraživanja pokazala da je poučavanje višerječnih izraza i metaforičkog jezika općenito neizbježno ako je cilj ostvariti visoku razinu sposobnosti korištenja

stranim jezikom (vidi, primjerice, Laufer i Waldman 2011 i Boers i Lindstromberg 2012). U kontekstu jezika struke (engl. *Language for Specific Purposes, LSP*) posebnu važnost nosi poučavanje vokabulara koji je vezan uz određeno područje (npr. medicinsko nazivlje u medicinskoj struci ili ekonomsko nazivlje u ekonomskoj struci). S obzirom na takvu terminološku opterećenost studenata jezika struke, često se u praksi zanemaruje poučavanje općejezičnog vokabulara, naročito višerječnih izraza (Molina-Plaza i Allani 2022). Međutim, važno je razumjeti da se jedno nužno naslanja na drugo te da je teško da će student ostvariti kompetentnost u stručnoj terminologiji sa siromašnim općim vokabularom drugog jezika (J2). Drugim riječima, sposobnost ovladavanja novim riječima, odnosno metaforička kompetentnost i poznavanje višerječnih izraza, u pozitivnoj je korelaciji s općim poznavanjem J2 (Laufer 2000; Wray 2000). Nadalje, u ovladavanju novim vokabularom prvi jezik (J1) također igra važnu ulogu, posebice u odnosu na opće poznavanje drugog jezika (vidi Cooper 1999) te je zato nužno dalje istražiti njegovu ulogu u ovladavanju višerječnim izrazima.

1.1. CILJEVI I METODOLOGIJA

Vodeći se navedenim pretpostavkama, ovaj rad usmjeren je na istraživanje GI kolokacija kao primjer višerječnih izraza iz J2 s ciljem utvrđivanja prirode njihova ovladavanja u kontekstu jezika struke. Cilj je ovog istraživanja ispitati jezični prijenos iz J1 (hrvatski) u J2 (engleski) i to radi unaprjeđivanja metodologije poučavanja vokabulara u jeziku struke. Pritom ćemo naglasak staviti na ulogu prvog jezika u razumijevanju GI kolokacija u autentičnom kontekstu te na ulogu općeg poznavanja J2 u prepoznavanju primjerenih višerječnih izraza u J2. U sljedećem poglavlju objasniti ćemo posebnost glagolsko-imeničkih kolokacija te navesti glavne zaključke dosadašnjih istraživanja jezičnog prijenosa u ovladavanju vokabularom iz J2. U metodi ćemo objasniti dizajn provedenog istraživanja i opisati instrument kojim smo se koristili da dobijemo rezultate koje ćemo nastojati protumačiti kroz zaključke prijašnjih istraživanja. Svrha takva eksperimentalnog dizajna bila je ispitati sljedeće hipoteze:

H1: *Jezični prijenos GI kolokacija iz J1 u pozitivnoj je korelaciji s razinom općeg poznavanja jezika J2.*

H2: *U kontekstu J2 jezični prijenos iz J1 utječe na razinu prihvatljivosti GI kolokacija u uvjetu da J1.*

Naše prijedloge za daljnje korake u području poučavanja vokabulara u jeziku struke navest ćemo u zaključku ovoga rada.

1.2. JEZIČNI PRIJENOS I RAZINA POZNAVANJA JEZIKA

Istraživanja u području poučavanja vokabulara stranog jezika pokazala su da studenti pribjegavaju različitim strategijama učenja. Cooper (1999) je u svom istraživanju ovladavanja frazemima nastojao ustanoviti koje se strategije koriste prilikom ovladavanja frazemima iz J2. Ustanovio je da se one mogu podijeliti u dvije skupine, i to pripremne (engl. *preparatory strategies*) te strategije pogađanja (engl. *guessing strategies*). Primjeri pripremnih strategija uočenih u ovom istraživanju uključivale su ponavljanje i parafraziranje izraza, a strategije pogađanja odnosile su se na pogađanje s pomoću konteksta, primjenu doslovnog značenja izraza (engl. *literal meaning*), primjenu pozadinskog znanja te dosjećanje usporedivog frazema iz J1 što je ujedno i od najvećeg značenja za naše istraživanje. U proučavanju uloge J1 u ovladavanju višerječnim izrazima iz J2 moramo imati u vidu facilitatorni učinak J1. Takav učinak podrazumijeva pozitivan utjecaj prvog jezika na ovladavanje vokabularom iz drugog jezika te pretpostavlja da slične strukture iz J1 i J2 pridonose prepoznavanju i pamćenju višerječnog izraza iz J2. Tako će, primjerice, student pomorskog engleskog jezika lakše ovladati frazemom poput *sail under false colors* ('predstavljati se lažno, prikrivati pravi identitet') čija prijevodna istovrijednica (hrv. 'jedriti pod lažnom zastavom') postoji u hrvatskome (J1) nego što će zapamtiti značenje izraza *batten down the hatches* ('osigurati se protiv opasnosti') za koji u hrvatskome ne postoji jednakovrijedan izraz. Nadalje, facilitatorni učinak ovisi o više različitih faktora. Tako, primjerice, Türker (2016) na temelju rezultata svoje studije zaključuje da je utjecaj J1 uvelike određen općom razinom poznavanja jezika J2 (engl. *language proficiency*). U svojoj studiji autorica je utvrdila da J1 utječe na obradu izraza J2, čak i u slučajevima visoke razine poznavanja jezika, te da je prijenos iz J1 drukčiji ovisno o količini ponuđenoga rečeničnog konteksta. Drugim riječima, studenti su se manje oslanjali na J1 kad bi uz izraz bio ponuđen i kontekst nego što su to činili bez rečeničnog konteksta. Carrol i sur. (2016) istražili su prijenos iz J1 kod švedskih studenata s višom razinom poznavanja engleskog jezika. U svom eksperimentu koristili su se frazemima koji postoje samo u J2, prijevodima frazema koji postoje samo u J1 te istovrijednim frazemima koji u istom ili sličnom obliku postoje u oba jezika (engl. *congruent idioms*). Na temelju dobivenih rezultata zaključili su da postojanje istovrijednog izraza u J1 doprinosi razumijevanju izraza u J2, ali da ono uvelike ovisi i o drugim faktorima poput značajki samog zadatka u kojem je izraz upotrijebljen te individualnih čimbenika poput razine poznavanja stranog jezika.

Kad govorimo o samim kolokacijama, broj istraživanja koja su se njima bavila u kontekstu prijenosa iz J1 ipak su nešto rjeđa. Samim se kolokacijama u kontekstu po-

učavanja J2 inače pristupa na tri različita načina. To su uobičajena analiza pogrešaka na određenom uzorku teksta, korištenje različitih tehnika dobivanja kolokacija (engl. *elicitation techniques*) te korpusne analize (Laufer i Waldman 2011: 649). Danas su izvori kolokacija za engleski jezik raznoliki, od velikih korpusa jezika poput COCA-e ili BNC-a, do mrežnih kolokacijskih rječnika poput COBUILD-a ili mrežnih baza kolokacija (npr. ColloCaid i sl.). U slučaju hrvatskog jezika brojnost dostupnih alata ipak je značajno manja nego u slučaju engleskog jezika. Istraživačima je trenutačno dostupna *Kolokacijska baza hrvatskoga jezika* (Hudeček i Mihaljević 2020 i Blagus Bartolec 2024) te korpusi hrvatskog jezika poput hrWaC-a ili novijeg korpusa Ma-CoCu. Zato je od iznimne važnosti provesti što veći broj istraživanja kolokacija koja se koriste metodama prikupljanja kolokacija kroz različite zadatke produkcije ili prepoznavanja (što je slučaj i u našem istraživanju). Laufer i Waldman (2011) pokušale su istražiti upotrebu GI kolokacija u pisanju kod hebrejskih učenika engleskog jezika koji su bili podijeljeni u tri različite skupine na temelju razine poznavanja engleskog jezika te su primijetile da je prijenos iz J1 bio zastupljen čak i kod učenika s višom razinom poznavanja jezika. Istraživanje se usmjerilo na glagolsko-imeničku podskupinu kolokacija uzimajući u obzir iznimnu produktivnost i zastupljenost te skupine kolokacija u engleskom jeziku. Valja napomenuti da je to potvrđeno i u slučaju hrvatskog jezika (vidi Načinović Prskalo i Brkić Bakarić 2022 i Stojić i Košuta 2022) pa smo se u našoj studiji opredijelili za istu podskupinu kolokacija. Drugu važnu studiju GI kolokacija provela je Lee (2021) na studentima s nižom srednjom te naprednom razinom poznavanja engleskog jezika. Nama je ovo istraživanje važno s obzirom na to da se također istraživao odnos prijenosa iz J1 i razine poznavanja jezika J2 na temelju zadatka leksičke odluke. Zadatak je sadržavao engleske GI kolokacije (npr. engl. *ride a bike* (hrv. 'voziti bicikl'), engl. *miss an opportunity* (hrv. 'propustiti priliku') i sl., a rezultati ovog istraživanja pokazali su da razina poznavanja jezika J2 ne utječe na prepoznavanje neprihvatljivih kombinacija kolokacija kao ni na prepoznavanje postojećih kolokacija u J2.

U Republici Hrvatskoj također je provedeno nekoliko istraživanja kolokacijske kompetencije kod studenata jezika struke. Duplančić Rogošić (2014) studentima poslovnoga engleskog jezika zadala je zadatke prevođenja koji su sadržavali kolokacije iz prethodno prikupljena korpusa kolokacija. Rezultati su pokazali da je izražen prijenos iz engleskog jezika (J2) prilikom prevođenja na hrvatski (J1), što autorica smatra da bi se moglo smanjiti poticanjem studenata na korištenje jednojezičnim i dvojezičnim rječnicima. Pavičić Takač i Miščin (2013) provele su istraživanje među hrvatskim studentima engleskog jezika medicine koristeći se instrumentom koji je uključivao četiri vrste zadataka: višestruki izbor, zadatak nadopunjavanja, zadatak

prijeвода iz J1 u J2 te zadatak prijevoda iz J2 u J1. Zadaci su sadržavali različite primjere GI kolokacija (npr. *get weight, receive a kidney, suffer pain* i sl.), a autorice su svoju analizu usmjerile na proučavanje najčešćih pogrešaka koje su ispitanici činili prilikom rješavanja zadataka. Oslanjanje na J1 (odnosno doslovno prevođenje postojećih kolokacija u J1) te aproksimacija zabilježeni su kao najčešće pogreške ispitanika. Pritom se pod aproksimacijom misli na korištenje riječi sličnog, ne nužno i istovrijednog značenja (primjerice, korištenje glagola *accept* umjesto *admit* u kolokaciji *admit to hospital*) (Pavičić Takač & Miščin 2013: 247).

U kontekstu jezika struke svakako se pokazalo ključnim predstaviti kolokacije u širem kontekstu (Tabak i Pavičić Takač 2023). Istraživanja su također pokazala različite rezultate za kolokacije iz J2 čije istovrijednice postoje u J1 i obratno (npr. Yigit 2021). Međutim, uloga poznavanja jezika još uvijek nije dovoljno istraжена da bi se sa sigurnošću tvrdilo da je u pozitivnoj korelaciji s kolokacijskom kompetencijom u drugom jeziku. Upravo zato smo u našem istraživanju odlučili kontrolirati i tu varijablu kako bismo mogli izvesti zaključke o suodnosu poznavanja jezika i razumijevanja kolokacija u rečeničnom kontekstu, kao i zastupljenost prijenosa iz J1 kao strategija učenja kolokacija.

2. METODA

U istraživanju su sudjelovala 52 studenta (46 studenata i 6 studentica prosjeka starosti $M = 18,71$) prijediplomskog studija Nautike i tehnologije pomorskog prometa s Pomorskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci (troje ispitanika isključeno je u inicijalnoj obradi podataka zbog nepotpunih odgovora i/ili nepravilnog slijeđenja uputa). S obzirom na cilj ovoga istraživanja sastavljen je instrument od dva dijela. Prvi dio bio je test poznavanja engleskog jezika (engl. *Lexical Test for Advanced Learners of English – LexTALE*) kojem su ispitanici pristupili preko poveznice na kojoj je test dostupan u slobodnom pristupu.² Sam test sastoji se od jednostavnog zadatka leksičke odluke (ukupno 60 čestica) u kojem ispitanici moraju odlučiti je li riječ prikazana na ekranu engleska ili nije engleska (neengleska). Osim što je jednostavan za primjenu u učionici, također je i dokazano valjan pokazatelj općeg znanja engleskog jezika (Lemhöfer i Broersma 2012). Drugi dio instrumenta podijeljen je ispitanicima preko aplikacije *Google Forms*. On se sastojao od pitanja vezanih uz opći jezični profil ispitanika (engl. *Language Learner Profile - LLP*) nakon kojih je uslijedio zadatak

² LexTALE. <https://www.lextale.com/takethetest.html>. Pristupljeno 2. 10. 2024.

prosudbe prihvatljivosti izraza (engl. *Phrase acceptability judgement task*) koji je uključivao ukupno 54 čestice. Zadatak prosudbe ispitivao je prijenos na primjeru 9 J2 GI kolokacija s istovrijednim izrazom u J1 te 9 J2 GI kolokacija bez istovrijednice u J1 (ukupno 18 GI kolokacija). S obzirom na kolokacijsku produktivnost engleskog jezika, odlučili smo se ograničiti na pretraživanje J2 GI kolokacija s kolokatorima *do* (‘činiti’), *make* (‘napraviti’) i *take* (‘uzeti’) vodeći se činjenicom da su to jedni od najproduktivnijih glagolskih kolokatora u engleskom jeziku. Pregledom dostupnih mrežnih kolokacijskih baza te korpusa engleskog jezika enTenTen21 sastavljen je inicijalni popis J2 GI kolokacija. Korpus smo pretraživali koristeći se platformom *SketchEngine* (SkE) i dostupnom funkcijom *Word Sketch* koja omogućava pretragu kolokatora prema vrsti gramatičkih odnosa (*gramrel*). Slika 1. prikazuje dio kolokacijskog profila na primjeru glagola *take* (hrv. ‘uzeti’).

modifiers of 'take'	subjects of 'take'	'take' and/or...	prepositional phrases	infinitive objects of 'take'	-ing objects of 'take'	complements of 'take'	adjectives after 'take'	usage patterns
objects of 'take'	particles after 'take'	particles after 'take' with object	pronominal objects of 'take'	pronominal subjects of 'take'				
place take place • concentrated in Irish domain 1 care take care of • concentrated in pets & animals 1 • concentrated in home & family & children 1 • concentrated in sex 1 show more (1) advantage take advantage of look take a look at • concentrated in cars & bikes 1 • concentrated in technology & IT 1 time take time action take action • concentrated in nature & environment 1 • concentrated in politics & government 1 • concentrated in legal 1 show more (1) part take part in • concentrated in history 1 • concentrated in UK domain us 1 • concentrated in Irish domain ie 1	over take over • concentrated in sports 1 • concentrated in reference/encyclopaedia 1 off take off • concentrated in sex 1 • concentrated in hobbies 1 • concentrated in fiction 1 show more (2) away take away • concentrated in religion 1 up take up • concentrated in Indian domain in 1 down take down • concentrated in games 1 • concentrated in history 1 out take out of on take on • concentrated in beauty & fashion 1 • concentrated in travel & tourism 1 in take in and	away take away • concentrated in religion 1 • concentrated in sex 1 • concentrated in arts 1 show more (2) out take out • concentrated in hobbies 1 • concentrated in games 1 • concentrated in sex 1 show more (3) off take off • concentrated in sex 1 • concentrated in home & family & children 1 • concentrated in beauty & fashion 1 show more (3) up take up • concentrated in history 1 • concentrated in Indian domain in 1 down take down • concentrated in games 1 • concentrated in arts 1 • concentrated in sex 1 show more (3)	me took me • concentrated in sex 1 • concentrated in hobbies 1 • concentrated in fiction 1 us take us • concentrated in travel & tourism 1 her take her • concentrated in sex 1 • concentrated in culture & entertainment 1 • concentrated in arts 1 show more (3) him took him • concentrated in culture & entertainment 1 • concentrated in pets & animals 1 • concentrated in arts 1 show more (3) it take it • concentrated in health 1 • concentrated in home & family & children 1 show more (4) them take them	it it takes he he took • concentrated in culture & entertainment 1 • concentrated in sports 1 • concentrated in arts 1 show more (3) she she took • concentrated in sex 1 • concentrated in pets & animals 1 • concentrated in home & family & children 1 show more (3) we we take • concentrated in pets & animals 1 • concentrated in travel & tourism 1 they they take you you take • concentrated in games 1 • concentrated in home & family & children 1 • concentrated in health 1 i i took • concentrated in health 1				

SLIKA 1. *Word Sketch* profil kolokatora *take* iz korpusa enTenTen21 u SkE.

Tijekom pregleda kolokacijskih profila glagolskih kolokatora u J2, analizu smo usmjerili na gramrel *take + object* kako bi se stekao uvid u to koje se GI kolokacije ostvaruju uz glagolski kolokator *take* u engleskom korpusu. Nakon toga koristili smo se korpusima hrvatskog jezika Macocu i hrWaC kako bi se ustanovilo koje GI kolokacije s popisa imaju istovrijedni izraz u J1. Koristili smo se mrežnim korpusima, a ne objavljenim rječnicima s obzirom na to da nas nisu zanimali prijevodi u onoj mjeri u kojoj su nas zanimale istovrijedne GI kolokacije u J1 (npr. *make a mistake* u rječnicima može se jednostavno objasniti hrvatskim glagolom ‘pogriješiti’, dok će korpus ponuditi i podatke o učestalosti GI kolokacije ‘učiniti pogrešku’ u hrvatskome). Usporedno s korpusnom pretragom provedena je i provjera GI kolokacija u

autentičnim tekstovima. U tu svrhu korištena je platforma *Feedspot* koja omogućuje pristup velikom broju stručnih tekstova iz različitih područja poput ekonomije ili pomorstva.³ Provedena je ručna pretraga tekstova iz područja pomorstva kako bi se ustanovilo kojim se GI kolokacijama s inicijalnog popisa koristi u autentičnom kontekstu. Primjeri pojavljivanja GI kolokacija u autentičnome pomorskom kontekstu navedeni su niže:

(a) *The degrees of autonomy identified for the purpose of the scoping exercise were: Degree one: Ship with automated processes and decision support. Seafarers are on board to operate and control shipboard systems and functions. Some operations may be automated and at times be unsupervised but with seafarers on board ready to **take control**.*⁴

(b) *At sea, walking up and down to **take temperature** is not always safe, which is why it's done only every few hours. With this system, a technician will know in advance if a reefer is in trouble before making their rounds.*⁵

Na konačan popis uključeno je 18 GI kolokacija koje su se ispitanicima prikazivale u tri različita uvjeta (izraz je prihvatljiv u engleskom jeziku (*daJ2*), izraz je prihvatljiv u hrvatskom jeziku (*daJ1*), izraz nije prihvatljiv ni u hrvatskom ni u engleskom jeziku (*neJ1/J2*)). Konačan popis GI kolokacija prema uvjetima vidljiv je u Tablici 1.

TABLICA 1. Popis engleskih GI kolokacija (N = 18) s (n = 9) i bez istovrijednog izraza u J1 (n = 9) iz zadatka jezičnog prosuđivanja po uvjetima (n = 3).

Uvjet	s istovrijednicom J1		bez istovrijednice J1	
<i>daJ2</i>	take a position	take control	take temperature	make a comment
<i>daJ1</i>	build a position	set control	shorten temperature	throw a comment
<i>neJ1/J2</i>	land a position	make control	make temperature	place a comment
<i>daJ2</i>	make a mistake	make progress	do chores	take advantage
<i>daJ1</i>	do a mistake	do progress	break chores	pull advantage
<i>neJ1/J2</i>	set a mistake	complete progress	make chores	do advantage

³ Feedspot.com. <https://www.feedspot.com/reader/all>. Pristupljeno 20. 8. 2024.

⁴ *Autonomous Shipping*. International Maritime Organization. <https://www.imo.org/en/mediacentre/hottopics/pages/autonomous-shipping.aspx> Pristupljeno: 20. 8.2024.

⁵ *Safer for Ship's Crew*. Wireless Links. <https://wlius.com/applications/temperature-monitors-for-ship-ping-containers/>. Pristupljeno: 20. 8. 2024.

Uvjet	s istovrijednicom J1		bez istovrijednice J1	
daJ2	do damage	make a choice	take a hit	make an effort
daJ1	make damage	do a choice	suffer a hit	invest an effort
neJ1/J2	mark damage	take a choice	hold a hit	do an effort
daJ2	take cover	make a change	take ownership	make a decision
daJ1	occupy cover	do a change	earn ownership	bring a decision
neJ1/J2	bring cover	fill a change	make ownership	take a decision
daJ2	take charge		make a complaint	
daJ1	hand charge		give a complaint	
neJ1/J2	make charge		do a complaint	

U zadatku prosudbe bilo je potrebno odlučiti koliko je masno otisnut izraz prihvatljiv u engleskom jeziku na skali od 1 (*u potpunosti neprihvatljiv*) do 5 (*u potpunosti prihvatljiv*). Primjer čestice iz upitnika prikazan je na Slici 1.

She said she was appalled to see the comments online from “armchair admirals, people who * will never have to **make decisions** which mean life or death for their subordinates”.

12345

u potpunosti neprihvatljiv○ ○ ○ ○ ○u potpunosti prihvatljiv

SLIKA 2. Primjer čestice za kolokaciju *make a decision* u uvjetu *daJ2*.

Primjerice, engleska GI kolokacija *make a decision* prikazana je u autentičnome engleskom kontekstu (slika 2), kao izravan prijevod hrvatske prijevodne istovrijednice (‘donijeti odluku’ – engl. **bring a decision*) te s kolokatorom *take* (hrv. ‘uzeti’) koji je neprihvatljiv u oba jezika (**take a decision*). Svrha ovakva eksperimentalnog dizajna bila je ispitati hipoteze navedene u uvodnom dijelu ovoga rada: H1 (*Jezični prijenos GI kolokacija iz J1 u pozitivnoj je korelaciji s razinom općeg poznavanja jezika J2*) te H2 (*U kontekstu J2 jezični prijenos iz J1 utječe na razinu prihvatljivosti GI kolokacija u uvjetu daJ1*).

U sljedećem poglavlju raspravlja se o dobivenim rezultatima u kontekstu postavljenih hipoteza te dosadašnjih spoznaja u području jezičnog poučavanja višerječnih izraza, jezičnog prijenosa te utjecaja poznavanja jezika na ovladavanje GI kolokacijama.

3. REZULTATI I RASPRAVA

Rezultati LLP upitnika pokazali su da je većina ispitanika (više od 80 %) engleski jezik počela učiti u vrtićkoj dobi. Uz engleski jezik tijekom formalnog obrazovanja najčešće su učili talijanski i njemački jezik (45,50 %). Od četiriju vještina na engleskom jeziku ispitanici su najčešće birali odgovor *često zahtjevano* za usmenu komunikaciju (govorenje) i pisanje (10,90 %) dok su najmanje zahtjevnim procijenili čitanje engleskih tekstova (preko 40 % ispitanika). Ne uključujući formalno obrazovanje, ispitanici su najčešće usvajali engleski jezik gledanjem filmova (92,7 %), gledanjem kraćih formi poput videa na YouTubeu i Instagramu (85,5 %), slušanjem glazbe (65,5 %) i čitanjem kraćih formi poput blogova i foruma (63,6 %). Procjena poznavanja engleskog jezika na testu LexTale pokazala je ispodprosječni rezultat ($M = 67,14$ %) u odnosu na prosječni rezultat koji je na LexTaleu ostvarila reprezentativna grupa korejskih i nizozemskih učenika engleskog jezika (70,7 %) na temelju istraživanja Lemhöfer i Broersma (2012).

Ispitanici su GI kolokacije bez istovrijednica u hrvatskom jeziku ocijenili nešto prihvatljivijim ($M = 3,19$) nego GI kolokacije čiji istovrijedan izraz postoji u J1 ($M = 3,14$) (vidi tablicu 2).

TABLICA 2. Prosječni odgovori za engleske GI kolokacije bez istovrijednog izraza u J1 ($n = 9$) i s istovrijednim izrazom u J1 ($n = 9$) po uvjetima ($n = 3$)

Uvjet	s istovrijednicom J1	bez istovrijednice J1	Ukupno
<i>daJ2</i>	3,04	4,00	3,52
<i>daJ1</i>	3,15	3,05	3,10
<i>neJ1/J2</i>	3,21	2,54	2,87
Ukupno	3,14	3,19	3,17

Gledajući rezultate kroz prizmu triju različitih uvjeta, možemo reći da su GI kolokacije koje ne postoje ni u J1 ni u J2 ocijenjene kao najmanje prihvatljivi izrazi u autentičnom kontekstu J2, dok su postojeće J2 GI kolokacije ocijenjene kao najprihvatljivije. U kontekstu jezičnog prijenosa, možemo vidjeti da su ispitanici češće ocijenili prihvatljivim one izraze koji postoje u J1 (uvjet *daJ1*) nego one koji ne postoje ni u engleskom ni u hrvatskom jeziku. Ovi rezultati daju naslutiti da je naša druga hipoteza točna – izgleda da je prijenos iz J1 strategija kojoj studenti struke često pribjegavaju i na koju se oslanjaju prilikom prosuđivanja leksičke prihvatljivosti višerječnih izraza poput kolokacija. Pearsonovim testom korelacije nastojali smo pronaći odgovor i na prvu hipotezu u kojoj smo pretpostavili da je opće poznavanje jezika u pozitivnom

odnosu s učestalošću korištenja strategije prijenosa iz J1. Međutim, suprotno očekivanjima, Pearsonova korelacija pokazala je slabu do umjerenu pozitivnu vezu između uspjeha na LexTaleu i rezultata na zadatku leksičkog prosuđivanja, $r(50) = 0,393$, $p = 0,005$.

Promotrimo li rezultate prijašnjih studija, možemo uočiti da su ispitanici u dosta istraživanja bili uspješniji u prepoznavanju ili produkciji kolokacija čija prijevodna istovrijednica postoji u J1 (engl. *congruent expressions*) (Yamashita i Jiang 2010). Međutim, važno je napomenuti da bi ta uspješnost imala tendenciju pada u slučajevima gdje je zadatak uključivao i širi kontekst. Primjerice, Türker (2016: 41) je uočila da su se izrazi s istovrijednicama u J1 pokazali lakšima samo u zadacima bez konteksta, dok je ta razlika bila znatno manja u zadacima s ponuđenim kontekstom. Kontekst bi mogao objasniti i rezultate dobivene u našoj studiji gdje su se GI kolokacije s istovrijednicama pokazale čak i ponešto zahtjevnijim u zadatku leksičke odluke ($M = 3,14$) nego GI kolokacije bez istovrijednice ($M = 3,19$). Izgleda da je prijenos iz J1 aktiviran češće u slučajevima u kojima studentima nije dostupan kontekst, a kada je isti dostupan, onda pribjegavaju pogađanju iz konteksta kao strategiji razumijevanja prikazane GI kolokacije. Slijedeći zaključke Carrol i sur. (2016: 413), možemo reći da je postojanje istovrijedne GI kolokacije u J1 relevantan čimbenik u samom razumijevanju izraza, ali ta relevantnost ovisi o različitim čimbenicima od kojih je jedan i razina poznavanja jezika J2 (Wolter i Gyllstad 2011). U našoj studiji utvrdili smo slabu do umjerenu povezanost općeg poznavanja jezika i rezultata na zadatku leksičkog prosuđivanja što daje naslutiti da poznavanje jezika J2 vjerojatno nije jedini čimbenik koji utječe na kolokacijsku kompetentnost kod studenata jezika struke. Suprotno zaključcima ranijih istraživanja (npr. Hajebi 2018), naša studija pokazala je da opće poznavanje jezika nije nužno jedina varijabla koja utječe na konačne rezultate te da vjerojatno postoje drugi čimbenici poput vrste zadataka ili čak samog testa poznavanja jezika koji je primijenjen u studiji koji će u konačnici utjecati na dobivene podatke.

4. ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati jezični prijenos iz J1 (hrvatski) u J2 (engleski) na uzorku 18 glagolsko-imeničkih kolokacija. Koristeći se zadatkom leksičkog prosuđivanja, nastojali smo ispitati prihvatljivost izraza u tri različita uvjeta: izraz je prihvatljiv u J2, izraz je prihvatljiv u J1 te izraz nije prihvatljiv ni u J1 ni u J2. Rezultati su pokazali da je prijenos iz J1 strategija kojom se studenti struke svakako kori-

ste prilikom prosuđivanja višerječnih izraza u kontekstu engleskog jezika, međutim, slaba korelacija općeg poznavanja jezika i prosudbe prihvatljivosti izraza u uvjetu *da J1* daju naslutiti da jezični prijenos nije nužno vezan uz opću jezičnu sposobnost te da prijenos vjerojatno nije najzastupljenija strategija učenja kojoj studenti struke pribjegavaju prilikom razumijevanja vokabulara iz J2, posebice oni studenti s višom razinom poznavanja engleskog jezika. Sljedeći korak u istraživanju trebao bi ispitati upravo koje su to druge strategije zastupljene u ovladavanju stranim vokabularom u kontekstu jezika u struci. Nadalje, valjalo bi ispitati i prirodu veze između opće razine poznavanja stranog jezika te učestalosti upotrebe određenih strategija ovladavanja terminologijom iz J2. Pritom bi valjalo pripaziti na ograničenja trenutačnog istraživanja koje je bilo usmjereno samo na ispitivanje prijenosa u autentičnome rečeničnom kontekstu. Valjalo bi ispitati ulogu prijenosa kod višerječnih izraza bez ponuđenog konteksta kako bi bili sigurni da nema drugih faktora koji utječu na rezultate (npr. korisnost ponuđenog konteksta, ranije poznavanje riječi u kontekstu i sl.). Podaci prikupljeni ovim istraživanjem doprinijet će metodici nastave jezika struke i općenito teoriji jezičnog prijenosa u dvojezičnom kontekstu, s konačnim ciljem boljeg razumijevanja uloge prijenosa značenja u kontekstu jezika struke.

LITERATURA

- BENSON, Morton. 1990. „Collocations and General-Purpose Dictionaries”. *International Journal of Lexicography* 3(1): 23–34.
- BLAGUS BARTOLEC, Goranka. 2024. „Kolokacijska baza hrvatskoga jezika”. *Anatomija rječnika. Hrvatski mrežnik rječnik – Mrežnik*. Ur. Lana Hudeček, Milica Mihaljević i Željko Jozić. Zagreb: Institut za hrvatski jezik: 626–633.
- BOERS, Frank, Jane EYCKMANS, Helene KAPPEL, Isabelle STENGERS i Murielle DEMECHELEER. 2006. „Formulaic Sequences and Perceived Oral Proficiency: Putting a Lexical Approach to the Test”. *Language Teaching Research* 10: 245–261.
- BOERS, Frank i Seth LINDSTROMBERG. 2012. „Experimental and Intervention Studies on Formulaic Sequences in a Second Language”. *Annual Review of Applied Linguistics* 32: 83–110.
- BRKIĆ BAKARIĆ, Marija, Lucija NAČINOVIĆ PRSKALO i Maja MATETIĆ. 2023. „Insights into Automatic Extraction of Metaphorical Collocations”. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 49(1): 1–32.
- CARROL, Gareth, Kathy CONKLIN i Henrik GYLLSTAD. 2016. „Found in Translation: The Influence of the L1 on the Reading of Idioms in a L2”. *Studies in Second Language Acquisition* 38(3): 403–443.
- COOPER, Thomas C. 1999. „Processing of Idioms by L2 Learners of English”. *TESOL Quarterly* 33(2): 233–262.
- DIAS, Gaël, Sylvie GUILLORÉ i José Gabriel PEREIRA LOPES. 1999. „Multilingual Aspects of Multiword Lexical Units”. *Proceedings of the Workshop Language Technologies—Multilingual Aspects*: 11–21.
- DUPLANČIĆ ROGOŠIĆ, Gorana. 2014. „Lexical Collocations as a Building Block in Teaching ESP”. *Contemporary Issues in Economy and Technology, CIET 2014*. Ur. Bože Plazibat i Silvana Kosanović. Split: Sveučilišni odjel za stručne studije Sveučilišta u Splitu: 171–180.
- Feedspot.com*. <https://www.feedspot.com/reader/all> (20. 8. 2024.)
- HAJEBI, Mustapha. 2018. „Language Proficiency, Collocational Knowledge and the Role of L1 Transfer: A Correlational Study of Iranian EFL Learners”. *International Journal of English Language & Translation Studies* 5(4): 141–148.
- HUDEČEK, Lana i Milica MIHALJEVIĆ. 2020. „Collocations in the Croatian Web Dictionary-Mrežnik”. *Slovenščina 2.0: Empirične, aplikativne in interdisciplinarne raziskave* 8(2): 78–111.
- JELČIĆ, Jasmina. 2014. „Croatian EFL Learners’ Comprehension of Idiom Use: Context, Decomposability and Age Factors”. *Jezikoslovlje* 15(2–3): 373–393.

- JELČIĆ ČOLAKOVAC, Jasmina. 2024. „Metaphorical Collocations through the Prism of Language Teaching: Why and How They Should Be Included in ESP Vocabulary Instruction”. *10th International e-Conference on Studies in Humanities and Social Sciences: Conference Proceedings*. Ur. Tatyana V. Petkova i Vladimir S. Chukov. Beograd: COAS: Center for Open Access in Science: 1–12.
- Kolokacijska baza hrvatskoga jezika. 2026. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. <http://ihjj.hr/kolokacije/>
- LAUFER, Batia. 2000. „Avoidance of Idioms in a Second Language: The Effect of L1-L2 Degree of Similarity”. *Studia Linguistica* 54(2): 186–196.
- LAUFER, Batia i Tina WALDMAN. 2011. „Verb-Noun Collocations in Second Language Writing: A Corpus Analysis of Learners’ English”. *Language Learning* 61(2): 647–672.
- LEE, Senyung. 2021. „L1 Transfer, Proficiency, and the Recognition of L2 Verb-Noun Collocations: A Perspective from Three Languages”. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching* 59(2): 181–208.
- LEMHÖFER, Kristin i Mirjam BROERSMA. 2012. „Introducing LexTALE: A Quick and Valid Lexical Test for Advanced Learners of English”. *Behavior Research Methods* 44: 325–343.
- MOLINA-PLAZA, Silvia i Samira ALLANI. 2022. „Teaching Keywords and Their Collocational Profiles in Marine Engineering English: A Qualitative and Quantitative Approach”. *Lidil. Revue de Linguistique et de Didactique Des Langues* 65: 1–19.
- NAČINOVIĆ PRSKALO, Lucija i Marija BRKIĆ BAKARIĆ. 2022. „Identification of Metaphorical Collocations in Different Languages–Similarities and Differences”. *International Conference on Text, Speech, and Dialogue*. Ur. Elmar Nöth, Aleš Horák i Petr Sojka. Brno: Springer: 102–112.
- NATION, Ian S. P. 2001. *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- NESSELHAUF, Nadja. 2003. „The Use of Collocations by Advanced Learners of English and Some Implications for Teaching”. *Applied Linguistics* 24(2): 223–242.
- PATEKAR, Jakob. 2022. „What is a Metaphorical Collocation?” *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 34(1): 31–49.
- PAVIČIĆ TAKAČ, Višnja i Evelina MIŠČIN. 2013. „Exploring the Collocational Competence of Non-Native Users of Medical English”. *Jahr – European Journal of Bioethics* 4(1): 235–256.
- SAG, Ivan A., Timothy BALDWIN, Francis BOND, Ann COPESTAKE, i Dan FLICKINGER. 2002. „Multiword Expressions: A Pain in the Neck for NLP”. *International Conference on Intelligent Text Processing and Computational Linguistics*. Berlin, Heidel-

- berg: Springer Berlin Heidelberg: 1–15.
- SELYEM, Alexandru Cornel. 2023. „What Would One Do If They Were the Black Sheep?”. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Series IV: Philology & Cultural Studies* 16(1): 79–84.
- SIYANOVA-CHANTURIA, Anna i Ron MARTINEZ. 2014. „The Idiom Principle Revisited”. *Applied Linguistics* 35(5): 549–568.
- STOJIĆ, Aneta i Nataša KOŠUTA. 2022. „Izrada inventara metaforičkih kolokacija u hrvatskome jeziku na primjeru imenice *godina*”. *Fluminensia* 34(1): 9–29.
- TABAK, Mihaela i Višnja PAVIČIĆ TAKAČ. 2023. „Relationship Between Collocational Competence and Collocation Learning Strategies in an English for Specific Purposes Context”. *International Journal of TESOL Studies* 5(2): 113–131.
- TÜRKER, Ebru. 2016. „The Role of L1 Conceptual and Linguistic Knowledge and Frequency in the Acquisition of L2 Metaphorical Expressions”. *Second Language Research* 32(1): 25–48.
- WOLTER, Brent i Henrik GYLLSTAD. 2011. „Collocational Links in the L2 Mental Lexicon and the Influence of L1 Intralexical Knowledge”. *Applied Linguistics* 32(4): 430–449.
- WRAY, Alison. 1999. „Formulaic Language in Learners and Native Speakers”. *Language Teaching* 32(4): 213–231.
- WRAY, Alison. 2000. „Formulaic Sequences in Second Language Teaching: Principle and Practice”. *Applied Linguistics* 21(4): 463–489.
- YAMASHITA, Junko i Nan JIANG. 2010. „L1 Influence on the Acquisition of L2 Collocations: Japanese ESL Users and EFL Learners Acquiring English Collocations”. *Tesol Quarterly* 44(4): 647–668.
- YIGIT, Gökhan. 2021. „The Influence of L1 on the Acquisition of L2 Collocations: Turkish ELT Students”. *The Electronic Journal for English as a Second Language TESL-EJ* 25(3).

THE ROLE OF LINGUISTIC TRANSFER IN VERB-NOUN COLLOCATIONS ON THE EXAMPLE OF AUTHENTIC MARITIME TEXTS

JASMINA JELČIĆ ČOLAKOVAC

ABSTRACT

This paper explores the role of foreign language proficiency and meaning transfer from the first language (L1, Croatian) to the second language (L2, English) among Maritime English students. The study informants were asked to evaluate the acceptability of verb-noun (VN) collocations presented in authentic maritime context by means of a lexical decision task. The task included 18 L2 collocations presented under three separate conditions: *daJ1* (acceptable in L1), *daJ2* (acceptable in L2), and *neJ1/J2* (unacceptable in both languages). To assess L2 language proficiency, an online *LexTALE* test was used that estimates the overall vocabulary knowledge of English. Results show that the expressions existing in Croatian were rated more often as acceptable, suggesting that meaning transfer from the first language is frequently used as a learning strategy for collocations. However, the Pearson correlation test revealed a weak to moderate positive relationship between success on the *LexTALE* test and correct responses on the lexical decision task, suggesting that the use of L1 transfer as a learning strategy is not dictated by the level of L2 language proficiency. The students with higher knowledge of English applied other strategies such as guessing from the context, while those with lower proficiency relied more on L1 transfer as a supportive strategy. This suggests that the connection between L2 proficiency and successful recognition of L2 collocations was confirmed, which has implications for improving vocabulary teaching methodology in the field of LSP (*Languages for Specific Purposes*). This research contributes to theoretical insights on language transfer and practical knowledge for improving vocabulary instruction in specialised fields such as the maritime profession, where precise and functional knowledge of technical vocabulary is crucial for professional communication.

KEYWORDS:

foreign language teaching, language transfer, Maritime English, meaning transfer, verb-noun collocations